

Per què ja no podem permetre'ns les dues cultures

Published by [Interacció](#) [1] on 22/05/2017 - 15:01 | Last modification: 08/06/2026 - 17:07

La divisió entre ciències i lletres continua apareixent sovint com una frontera natural entre formes diferents de coneixement. Tanmateix, cada vegada resulta més evident que molts dels grans reptes contemporanis requereixen capacitats que travessen aquesta separació: comprendre dades i evidències, interpretar contextos socials, construir relats compartits i imaginar futurs possibles. Aquest article revisita el debat sobre les anomenades “dues cultures” i qüestiona una dicotomia que ha condicionat durant dècades les institucions educatives, científiques i culturals. Es proposa com a lectura prèvia a [Interacció 2017](#) [2] – *Ciència i cultura: restablir la connexió*, una edició de les jornades que va explorar precisament els espais de trobada entre la recerca científica, la creació cultural i els processos d'aprenentatge col·lectiu.

Ciències i lletres: la falsa divisió de la Cultura

Laura Paús | [espiantdimonis](#) [3]

El 1959 Charles Percy Snow, físic i novel·lista anglès, va ser l'encarregat de pronunciar una de les conferències anuals més prestigioses de la Universitat de Cambridge, la *Rede Lecture*. El títol de la conferència va ser «*The Two Cultures and the Scientific Revolution*» («Les dues cultures i la revolució científica»). L'expressió «les dues cultures» va ser la manera de Snow de referir-se als dos pols en què veia que es dividia, cada cop més profundament, la vida intel·lectual a Occident: en un pol, hi havia els **intel·lectuals literaris** (que, diu Snow, «per casualitat, mentre ningú no mirava, van prendre el terme “intel·lectuals” per referir-se només a si mateixos, com si fossin els únics»), i en l'altre, els **científics**. I entre ells s'obria «un abisme de desconfiança i incomprensió». És a dir, Snow va parlar ja de la divisió en «ciències i lletres» que avui continua tan vigent.

Quasi seixanta anys després, doncs, aquesta ferida no només no s'ha tancat sinó que, a més, sembla que s'hagi infectat. I és que si bé ja aleshores la incomprensió de les ciències per part de la «cultura tradicional imperant» dotava aquesta última d'un caràcter no tan sols acientífic sinó gairebé anticientífic, l'augment del prestigi *efectiu* que des d'aleshores ha experimentat la ciència, paral·lel al deteriorament del de les Humanitats, no ha fet sinó radicalitzar aquesta situació.

Al contrari del que passava a l'època de Snow, i les anteriors, en què les humanitats eren les úniques que al Regne Unit constituïen una *educació adequada* per a un *cavaller* —amb excepció de les matemàtiques—, avui en dia són *les ciències* les que pavimenten el camí dels elegits, mentre que *les lletres* han esdevingut la via fàcil per travessar l'educació secundària o, inclús, per obtenir algun títol universitari. Topem amb aquesta trista escissió quan tan sols som uns adolescents i, a l'institut, se'ns fa triar —si volem estudiar— entre un camí o l'altre: si un estudiant val, *ha de fer* ciències; la via de les lletres és pels *del montón*.

Però que ningú no s'enganyi. El prestigi de la ciència és nominal. Més enllà dels que la creen i l'estudien, per a la societat en general —i em refereixo al nostre país, desconec la situació real a altres llocs— la ciència és una gran desconeguda. Aparentment, se l'*admira* i se la *valora*. Però més que admirar-la se la *tem*: se la considera abstrusa i impenetrable, quelcom massa allunyat de l'esfera de la vida comú com perquè pugui tenir cap relació amb «allò humà». I si se la valora no és per si mateixa, sinó per les aplicacions que se'n deriven per a la comoditat de la societat i el benefici de l'economia; és a dir, per a l'únic que una societat capitalista pot entendre: per la seva *utilitat*.

I aquesta és la gran tragèdia: la ciència és quelcom que acaba resultant *útil*. I això —vist per si sol des del punt de vista dels humanistes, sense conèixer realment què és *la Ciència*, donant per fet que és, només, el que se n'extreu i equiparant-la a la idea de «progrés» del segle XIX— la situa, de fet, molt per sota de la resta de parcel·les del coneixement, que deuen el seu valor a una riquesa d'un ordre molt superior a l'utilitari, és a dir, a l'*humanístic*.

Com si l'estudi del que impliquen «les ciències» no fos en absolut una manera d'acostar-se a allò al que també ens acosten l'art i la filosofia. Com si la ciència no fos també una manera d'anar més enllà de la «realitat». Com si no sorgís també d'aquella fam de l'*ànima* (o de la *ment*, propietat superior del cervell —que cadascú elegeixi el terme que li sembli) que ens fa filòsofs o artistes. Com si l'exercici científic no fos ni promoguéssim una ampliació del pensament i de l'esperit crític, igual que el pensament filosòfic o l'artístic. Com si el coneixement es restringís només a una de les seves parcel·les. Com si la ciència no fos, també, una expressió del nostre abismament al cel. Com si les humanitats poguessin separar-se de la ciència —i a la inversa. Com si l'ésser humà no tingués res a veure amb l'univers, ni tan sols amb la seva corporeïtat.

«Ciència» i «humanitats». Dues paraules que es refereixen a diferents aspectes d'una mateixa realitat: la **Cultura**. Com ja passava a l'època de Snow, **la ciència continua quedant fora de la Cultura**. Tot i la seva aparent revalorització. Exemples que ho evidencien són que els avenços en ciència no s'incloguin en l'apartat de Cultura dels diaris —encara gràcies si li dediquen cap espai—, o la normalitat, o fins i tot, fanfarroneria amb què és considerada la ignorància sobre temes científics —al contrari del que passa amb cap tema humanístic, on el desconeixement és, com a mínim, motiu de discreció.

Actualment, hi ha un mur entre la ciència i les humanitats, però no és natural i, fins i tot, hi hagut algun moment en la història en què ha estat més diluït. A mitjans del segle XVIII, el mapa cultural que proporciona l'*Encyclopédie*, el gran llibre de la Il·lustració, mostra com el coneixement que constituïa la ciència no se separava del de les humanitats —ja aleshores s'havia desenvolupat el mètode científic (finals del segle XVI). Clar que, a través d'aquest, el coneixement adquirit pels «filòsofs naturals» (nom previ dels *científics*) gaudia d'una autoritat que el distingia com a «coneixement veritable», cosa que és, imagino, la causa de tant de ressentiment, encara ara, per part de molts humanistes, ja que és fals que el científic sigui un coneixement «veritable», bàsicament perquè no és un coneixement absolut.

El primer que ensenya la Ciència, o fer ciència, és molta humilitat. Els bons científics saben bé com de limitat és l'ésser humà, com de limitat és el nostre raonament, i d'aquí l'ús del mètode científic i de mètodes d'anàlisi matemàtics. La ciència ensenya que tot coneixement que la basteix és temporal, perquè el mateix mètode científic ho porta implícit: no permet «verificar» res, sinó simplement «falsar», així que el coneixement científic està sotmès a una revisió i correcció permanents, a l'espera que l'avanç tecnològic permeti fer nous experiments més precisos. Però en canvi, pel que he vist, des de les humanitats molts cops es percep «La Ciència» com posseïdora auto-proclamada de la veritat, i això és un prejudici, una imatge decimonònica de la ciència de quan es tenia una visió determinista de l'Univers i imperava el positivisme, però ja fa temps que això, en ciència, està superat —que ens ho expliquin la física quàntica, si no.

La filosofia ensenya a pensar, cosa absolutament essencial per poder-se plantejar preguntes i interpretar els resultats numèrics obtinguts pel mètode científic, alhora que la ciència ens ensenya que amb l'ús de la raó sola no podem arribar a cap veritat absoluta —igual com tampoc amb el mètode científic—, i això, al seu torn, ajuda a entendre per què un altre tipus de coneixement, l'**artístic**, pot ser tan o més vàlid que el de la filosofia, però no per si sol. Tot el coneixement i totes les vies de coneixement són una sola cosa perquè en realitat els únics que fraccionem l'univers som nosaltres. I tots, filosofia, art i ciència, estan igual de menystinguts.

I és que és urgent adornar-nos que no són només les humanitats les que pateixen el menyspreu i la degradació que resulten de l'utilitarisme i la carricloneria de la societat capitalista. La ciència no està constituïda només per les ciències aplicades i les seves derivacions, tan útils, tan rendibles. La ciència és molt més, i tot això de més, tot el que són coneixements «purs» —sense cap aplicació immediata evident— tampoc no tenen lloc al nostre món (i si no que preguntin als qui intenten fer recerca bàsica).

Ja és un problema greu que en l'educació hi hagi aquesta total impermeabilitat entre «lletres» i «ciències» —tant a la secundària com a nivell universitari—, però és encara més greu creure's que aquesta divisió és real. De fet, és un peix que es mossega la cua.

Que no es consideri que la ciència és Cultura, que no es consideri elemental donar les eines bàsiques que evitin que sigui inextricable per a la majoria de la població en una societat tant tecnificada i cada cop més dependent dels avenços científics com la nostra, és, a més, una irresponsabilitat terriblement perillosa, ja que la mateixa ciutadania, incloent-hi —lamentablement— la classe política, pot anar en contra d'allò del que depèn. Exemples: les campanyes antivacunes, la croada contra els organismes genèticament modificats, la fe en dietes per curar càncers, i tantes altres aberracions de les quals actualment som testimonis i que fan pensar en un retorn a

l'obscurantisme de l'Edat Mitjana —avui en dia: moment històric pel que fa al coneixement del qual disposem.

Article de Laura Paús publicat a [espiantdimonis](#) [4] el 12 de febrer del 2017. Fes clic [aquí](#) [5] per veure l'article original

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: ciència i cultura

Tags: educació i cultura

Tags: pensament cultural

Tags: recerca cultural

Tags: valor públic de la cultura

- [6]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/dues-cultures>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/categories-dapunts/activitats-interaccio/interaccio-jornades/interaccio-2017>

[3] <http://espiant-dimonis.blogspot.com.es/>

[4] <http://espiant-dimonis.blogspot.com.es>

[5] <http://espiant-dimonis.blogspot.com.es/2017/02/ciencies-i-lletres-la-falsa-divisio-de.html>

[6] <https://interaccio.diba.cat/node/6959>